

Nebuďte marnomyselní a neverte, žeby jedno slovo, jedno uverejnenie vašu budúcnosť alebo zničiť alebo upevniť mohlo, pamätajte na opatrné naše zachádzanie v poľahu na onen septembrový náboženstva sa týkajúci patent,¹³ v ktorom tak mnoho dobrého i škodlivého bolo, či sme sa my tam v čiastočnosti púšťali? — My sme napadli zásady jeho, autonómie našej priamo odporujúce.

Sila je to zásad a princípov, čo v obecnom živote stavia alebo borí, a jedna časť sily tejto je už v rukách vašich, bo práv politických užívania je tá ohrada, ktorá národné záujmy vaše jako hradba zastupuje a háji.

Pozhovejte len na snem, ktorý majúč zákonodarstva možnosť, v prvšom článku zásadu slobody jako sprievodnú hviezdu vyhlásiť nezamešká, a sloboda táto, ktorá v súzvučnom spojení hmotných i mravných záujmov záležať bude, dá i uzná práva reči vašej v každom odvetví obecného života.

Keď tedy Nagy Pál,¹⁴ vyslanec nekdajší, medzi slobodou a národnosťou rozdiel robil, blýskavú frázu povedal síce, ale je nepravá. Najslabšia analiza rozhodne, lebo kdože môže ponúknuť slobodu miesto národnosti, kdežto sloboda nie je v užívaní jedného práva, ale vo všetkých, tedy i národnosť pôsobiacich záleží?

Sloboda tedy nech bude heslo naše, na jej lone nech každý kmen vlasti našej k plnosti veku svojho dorásta; ona nech ho viaže láskou k jednej matke našej, nech budí dôveru braterskú medzi nami, nech nás upovedomí v povinnostiach svätých národných a tak i občanstva!

64

Návrhy na vyslanie slovenskej deputácie do Viedne.

Uverejnili Lichardove SN, roč. XIII (1861), č. 1 a 2. Viedeň 1. a 5. januára 1861.

Autor v prvom návrhu pod názvom *Čeho si od Nového roku žiadáme* (a) vyslovuje sa za vyslanie deputácie k panovníkovi do Viedne. Deputácia mala by odovzdať panovníkovi slovenské národné požiadavky, ktoré by sa mali zaradiť do pripravovaných kráľovských propozícií pre uhorský snem. Slováci v tomto smere mali pokračovať podobne ako Srbi. V druhom príspevku *V záležitosti nášeho vyslanstva* (b) autor súri v dôsledku prejavujúcich sa národných pohybov v slovenských stoliciach, ako aj odporu proti nim zo strany Maďarov, aby sa čím prv zostavilo slovenské vyslanstvo do Viedne, pričom na jeho čele mali by byť predstavitelia mestečka Brezna, ktoré v tom čase prejavovalo v dôsledku pobytu mnohých význačných národných pracovníkov záujem o organizovanie národného hnutia Slovákov.

¹³ Ide o známy patent o organizácii evanjelickej cirkvi v Uhorsku vydaný roku 1859.

¹⁴ Pál Nagy (1777—1857) bol členom uhorských stavovských snemov pred rokom 1848 a zastával práva poddaných, no neskoršie vystupoval proti radikálnym prúdom v uhorskej politike, najmä keď zbadal, že ohrozujú záujmy výsadných tried.

a)

Jako z úředné částky dnešního čísla vidět, srbská vojvodina bude krajinně uherské přivtělena; k ochraně ale národních práv srbského obyvatelstva nejvyšším nařízením od 27. decembra 1860 ustanoveno, že ona, potom jakžby od Jeho Světlosti patriarchy J. Rajaničiče¹ do Vídně poslaný výbor znamenitých mužů srbských příslušné k tomu návrhy učinil, zvláštními zákony, od nastávajícího uherského sněmu vydanými a od Jeho Veličenstva krále uherského stvrzenými zabezpečena budou.

Nás, vyše *dvou millionů* silný kmen slovenský, který k radostnému konstitučnému přeporodění uherské vlasti naši *statečně spolupracovati* chce, zajisté na nic tak toužebně nečeká, jako na to, aby i jeho svatá, Bohem daná *práva vzhledem na řeč a národnost, zákonem od uherského sněmu vyneseným* a od Jeho Veličenstva krále našeho *stvrzeným pojištěna byla*.

K panovnickým právům uherského krále náleží: sněmu tak zvané „královské propozicie“ předložiti, to jest nejvyšší návrhy, o nichžto na sněmu rokováno býti má, aby za zákony prohlášeny a královskou sankcí stvrzeny býti mohly.

Národ náš nemá vznešených osobností, kteréžby ho k dosažení rukojemstva (garancií) za národní rovnoprávnost podporovati mohly; nepozůstává tedy nic jiného, než abychom se *sami o svou budoucnost zákonně starali*.

To jest tedy novoročné přání naše: aby se slovenský národ náš při nastávajícím sněmu uherským postaral způsobem zákonným o *rukojemstvo svojich národních práv*.

Dle našeho domnění byla by přirozená *přípravná cesta k tomu*, aby se slovenské *vyslanstvo* do Vídně čím skoreji dostavilo, kteréžby u nejvyššího trůnu prosbu národu našeho složilo; aby Jeho Veličenstvo, náš nejmilostivější král uherský do počtu „královských propozicí“ také *pojištění národních práv slovenského kmene zákonem krajinským vzíti ráčil*.

Zákonná prosba každému jest volná: a tato prosba věru i zákonná i přirozená jest. Aby se ale i zákonným způsobem, t. j. dle předpisův o přijímání početnějších deputací následkem předběžného povolení, podala, to by zajisté k prvním starostem těchto našich vyslanců náleželo.

b)

Nemilé, z posledního čísla listu našich známé zprávy o hlučném odporu, který v Nitře² proti oprávněnosti jazyka slovenského v dvoraně stoličné pozdvihnul, ještě povážlivější zprávy ze Šariše,³ kdež národovci naši ze stoličného výboru byli konečně vytevřeni, zjevným jsou toho důkazem, jak daleko ještě stojíme od uskutečnění těch *šlechetných zásad o rovnoprávnosti národův* uherských, které liberální stránka maďarská v Pesti Naplóve⁴ hlásati nepřestává. Nebo kdyžto se našincům, na vzdor *přirozenému právu* a jasnému slovu nejvyš. královského přípisu od 20. oktobra

¹ Jozef Rajačić (1785—1861), srbský patriarcha, predseda májového národného zhromaždenia uhorských Srbov roku 1848 v Karlovciah, predstaviteľ habsburgofilskej orientácie uhorských Srbov a spolupracovník J. Jelašičov.

² Spomenutá stoličná kongregácia sa konala 29. a 31. decembra 1860. Zo Slovákov hovorili na nej senior J. Trokan a T. Hroš. Proti hovoril G. Zelenay z Vrbového, ktorého slovenskí členovia kongregácie donútili napokon slovensky hovoriť.

³ Do stoličného výboru Šarišskej nebol zvolený ani jeden národne uvedomelý Slovák.

⁴ Pesti Napló, denník maďarskej liberálnej strany, podporoval úsilie po štátoprávnej úprave Uhorska na základe zákonov z roku 1848.

brání ve stoličné dvoraně *slovenských* stolic *slovensky* řečniti, šlechtný rozený Maďar, častěji schvalovaný bar. Sig. Kemény⁵ v Pešti Naplóve žádá, aby i na sněmu *krajinském každému* na vůli ponecháno bylo, buď v maďarské, buď ve *vlastní mateřinské řeči své se vyjádřiti* (akár magyar, akár saját anyai nyelven nyilatkozassék), při čemž jen to pro kmen svůj podržuje, aby se zákony v *řeči maďarské* vydávaly.

V těchto trudných okolnostech, jako jasná jitřenka (dennice) po těžkých bouřkách nočních, zaskvítila nám dnešní zpráva z Turce, kterouž i my srdečným přivoláním vítáme: sláva slavné šlechtě turčanské! sláva velkomožnému pánu Jos. Justhovi, který co opravdový, a sice vysoce postavený *konstituční občan* ve smyslu *pravého konstitutionalismu* k obraně národních práv svého kmene povstal. Dá to pán Bůh, že krásný příklad sl. šlechty turčanské i po jiných stolicech slovenských bez následování nezůstane a že z krásného Turce, který se pro přirozené vnady svoje nedarmo rajem Slovenska nazývá, i znovuzrození konstitučního života slovenského vyjde.

A bude památka novějších událostí v Turci v dějepisu národu našeho písmem nepominutelným zaznačena.⁶

A však přistoupme blíže k dnešnímu předmětu slov našich. V letošním prvním čísle jsme spomněli, že poněvadž my vysoce postavených mužů nemáme, kteřížby se o garanci národních práv našich v tuto rozhodnou dobu postarali, za potřebné držíme, aby se početnější *slovenské vyslanstvo*, po zákonně učiněných přípravách do Vídně dostavilo a prosbu u nejvyššího místa složilo, aby na budoucím sněmu uherském také o pojištění národních práv slovenského kmene postaráno bylo.

Víme sice, že doba kruté zimy není delšímu cestování příznivá, avšak i to víme, že se najdou šlechtní mužové všech stavův a vyznání, kteříž ani útrat ani obtížnosti cesty litovati nebudou, aby národu svému prokázali službu, která se v ohledu jeho budoucnosti *rozhodnou* státi má.

Dle skromného domnění našeho mělo by se slavné město *Břežno*⁷ v čelo této záležitosti postaviti, nebo *jemu záleží nepochybná čest*, že se *prvé* mezi všemi městy ustanovením slovenské řeči za úřednou v domácích věcech, v čelo pohybův opravdové autonomie v oboru správném postavilo. Ve srozumění s jinými, z listu našich už známými městy mohl by se sestaviti výbor, kterýžby správu celé záležitosti vzal do svých rukou, dáváje o pokroku věci veřejné návštěví, aby se i jiné obce slovenských měst a městysů přidati mohly.

Velkodušné osvědčení slavné šlechty turčanské probuzuje v nás naději, že se tam najdou výborní mužové rodu zemanského, kteří budou hotovi závažné hlasy svoje slovu statečných měšťanů slovenských přidati a že ani obce od rolníkův obydlené po zadu nezůstanou, za to nám rukojemstvo dává toužebná žádost, kterou vyslancové obcí slovenských v Nitře strany rokování v mateřině dost hlasitě dokázali.

Naposledy ale vyslovujeme svou naději, že i přirození vůdcové lidu našeho, vlb. duchovenstvo obojího vyznání, hotovo bude spravedlivé žádosti svého národu podporovati a že se také ctěný sbor učitelský v těchto blahodárných snahách zúčastní.

Nevyhnutné ale jest, aby se jedna, už či fysická či mravná hlava v čelo té otázky postavila, nebo doba k uskutečnění spomenutých úmyslů krátká jest.

⁵ Bol šéfredaktorom Pesti Napló.

⁶ V turčianskej stoličnej kongregácii bol iba jeden hlas za maďarskú úradnú reč. Neskorší poslanec Jozef Justh hovoril ešte za slovenskú úradnú reč stoličnú. Napokon sa uzavrelo, že protokol sa bude viesť slovensky i maďarsky. Stoličné kongregačné zhromaždenie sa konalo v dňoch 19. a 20. decembra 1860.

⁷ V Brezne žilo veľa uvedomelých slovenských vlastencov.